

Το πολύχρωμο μωσαϊκό της Θεσσαλονίκης

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ :2022-2023

4^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΟΣΜΟΥ

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ

Η **Σελανίκ των μουσουλμάνων** κατακτήθηκε το 1430 και μέχρι το 1912 παρέμεινε κορυφαίο αστικό, διοικητικό, οικονομικό κέντρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και των Βαλκανίων.

Η πόλη είχε πολύ στρατό, τζαμιά και χριστιανικές εκκλησίες που μετατράπηκαν σε τεμένη με την προσθήκη μιναρέδων. Τον 16ο αι. η πόλη είχε 40 τζαμιά και στις αρχές του 20ου αι. 54 τεμένη. Μετά το 1926 ο μόνος που διασώθηκε είναι αυτός της Ροτόντας.

Κατά καιρούς στην πόλη ήρθαν με υποχρεωτικές μετακινήσεις ή και ελεύθερα χιλιάδες μουσουλμάνοι. Ασχολήθηκαν με διάφορα επαγγέλματα. Οι περισσότεροι έμεναν στην Άνω πόλη που είχε πιο υγιεινό κλίμα, λιγοστοί διάσπαρτα σε άλλες περιοχές και κάποιοι πλούσιοι στη συνοικία των Εξοχών, σε επαύλεις έξω από τα ανατολικά τείχη.

1912 η πόλη παραδίνεται στους Έλληνες και σταδιακά Τούρκοι και μουσουλμάνοι αποχωρούν για την Τουρκία και άλλες χώρες. Οι τελευταίοι Τούρκοι φεύγουν οριστικά το 1924 από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης με πλοία της τουρκικής κυβέρνησης. Πολλοί έφυγαν με θλίψη και την αίσθηση του ξεριζωμού και της αναγκαστικής μετακίνησης.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1913 οι μουσουλμάνοι της πόλης ήταν 45.867 (29%)

ΕΒΡΑΙΟΙ

Η Θεσσαλονίκη είναι για τους Εβραίους η «μητέρα του Ισραήλ» και «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων».

Οι πρώτοι λιγοστοί εβραίοι ήρθαν στην πόλη περίπου το 140 π.Χ (κοινότητα Ρωμανιωτών). Το 1376 έρχεται άλλη μια ομάδα από την Ουγγαρία και Γερμανία (κοινότητα Ασκεναζίμ)

Η μεγάλη όμως πλειοψηφία ήρθε το 1492 από την Ισπανία. 15.000-20.000 ισπανοεβραίοι σεφαραδίτες. Μιλούσαν τη Λατίνο ή Λαδίνο, μια διάλεκτο ισπανικών με πολλά εβραϊκά στοιχεία.

Οι Εβραίοι θα καταλάβουν τις ερειπωμένες κι έρημες σχεδόν συνοικίες της κάτω από την Εγνατία περιοχής , από το Βαρδάρη μέχρι τη σημερινή Διαγώνιο.

Στην απογραφή του 1913 αριθμούσαν 61.439 (38,91%)

Τα επαγγέλματά τους διάφορα, υφαντές και βαφείς μεταξιού και μαλλιού. Εργάτες σε ορυχεία χρυσού και ασημιού. Υπήρχαν επίσης αγρότες και ψαράδες. Στα μέσα του 19ου αι. ιταλοεβραίοι ιδρύουν βιομηχανίες πλινθοποιίας και αλευρόμυλων, σαπυνοποιίες, βαμβακοβιομηχανίες, μεταξουργεία και μεταλλοβιομηχανίες. Ωστόσο, οι περισσότεροι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης ήταν φτωχοί, άνεργοι, αχθοφόροι και μικροπωλητές

Με τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917, 50.000 Θεσσαλονικείς Εβραίοι μένουν άστεγοι και αρκετοί εγκαταλείπουν την πόλη.

1942-3 μελανή σελίδα στην ιστορία της πόλης 46.000 Εβραίοι- Θεσσαλονικείς μεταφέρονται με τρένα στα στρατόπεδα εξόντωσης των Ναζί. Μόνο 1950 επιστρέφουν..

ΝΤΟΝΜΕΔΕΣ

Ήταν Εβραίοι που τον 17ο αιώνα εξισλαμίστηκαν αλλά κράτησαν τα εβραϊκά έθιμα

Ήταν μορφωμένοι και ασχολούνταν με το εμπόριο και ως αξιωματούχοι στη διοίκηση.

Αριθμούσαν περίπου 15.000 άνθρωποι

Διέμεναν σε δικές τους συνοικίες στην Άνω πόλη. Είχαν ευρωπαϊκή κουλτούρα και μιλούσαν γαλλικά.

Κάποιοι έφυγαν από τη Θεσσαλονίκη με την απελευθέρωση , θεωρώντας ότι το κλίμα ήταν αρνητικό για αυτούς.Οριστικά αποχώρησαν από την πόλη το 1923 με την ανταλλαγή των πληθυσμών ως μουσουλμάνοι. Πήγαν στην Τουρκία, την Ευρώπη και τις ΗΠΑ

ΦΡΑΓΚΟΙ

Αρχές του 18ου αι. οι Ευρωπαίοι διεισδύουν στο εμπόριο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στη Θεσσαλονίκη ιδρύονται προξενεία και δημιουργείται η πρώτη ολιγάριθμη ρωμαιοκαθολική παροικία Ευρωπαίων, Βενετών και Φράγκων. Η ομάδα αυτή μεγαλώνει στον 19ο αι. και προσδιορίζεται με το όνομα Φραγκολεβαντίνοι – Φράγκοι της Ανατολής.

Οι Φραγκολεβαντίνοι της Θεσσαλονίκης ενισχύθηκαν και από τα μοναχικά τάγματα των Ιησουιτών και των Λαζαριστών με τη φιλανθρωπική και εκπαιδευτική δράση τους.

Ο φραγκομαχαλάς ήταν γύρω από τη σημερινή οδό Φράγκων στο κέντρο της πόλης. Ωραία σπίτια, εμπορικά μαγαζιά και η εκκλησία τους αφιερωμένη αρχικά στον Άγιο Λουδοβίκο και όταν ανακατασκευάστηκε στην Αμίαντο Σύλληψη της Θεοτόκου.

Στα τέλη του 19ου αι. αριθμούσαν 10000 άτομα και ήταν Ιταλοί, Γάλλοι, Άγγλοι, Γερμανοί, Αυστριακοί, Βέλγοι, Ισπανοί κ.α

Ήταν έμποροι, τραπεζίτες, ιεραπόστολοι, υπάλληλοι προξενείων και αργότερα στρατιώτες.

Η κοινότητα των καθολικών στη Θεσσαλονίκη ενισχύθηκε τις τελευταίες δεκαετίες με μετανάστες από Φιλιππίνες, Πολωνία, Βόρεια Αλβανία κ.α

ΑΡΜΕΝΟΙ

Βρέθηκαν στη Θεσσαλονίκη από τα βυζαντινά χρόνια, οργανώθηκαν όμως σε κοινότητα στα τέλη του 19ου αι.

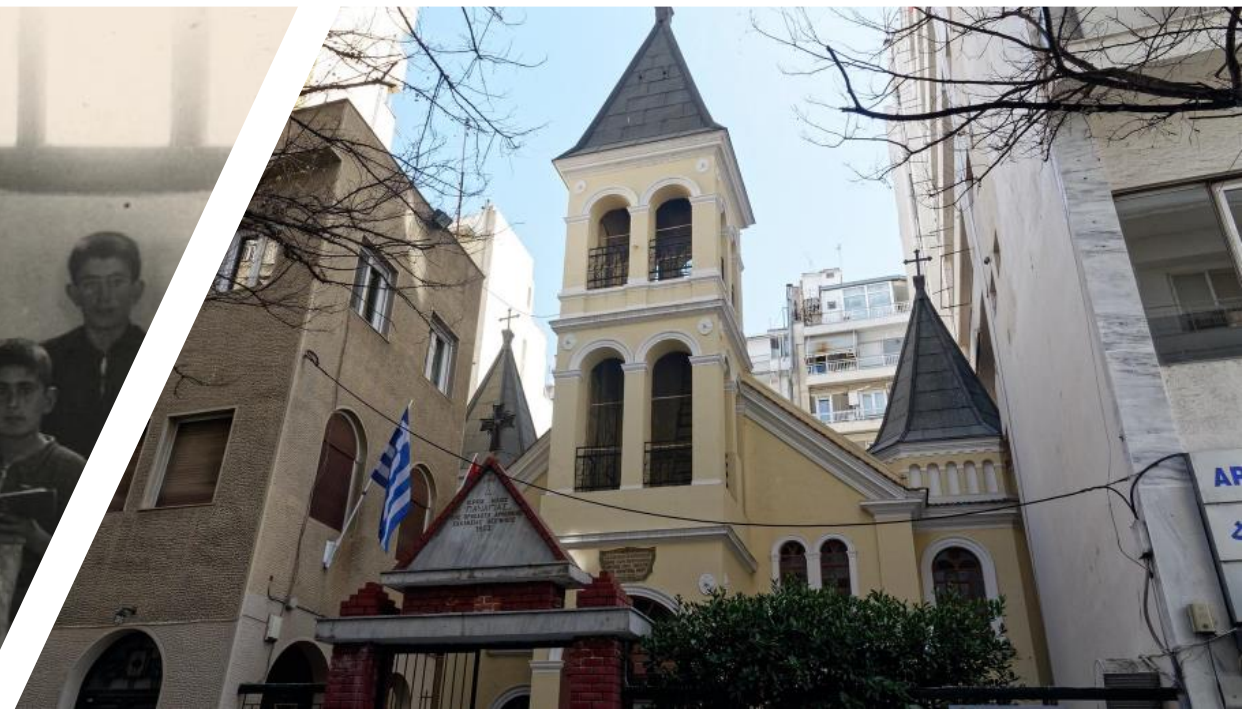
Ήταν περίπου 200 άτομα, ανώτεροι υπάλληλοι της οθωμανικής διοίκησης, σιδηροδρομικοί, στρατιωτικοί γιατροί, μηχανικοί, δάσκαλοι, γεωπόνοι. Ήταν μορφωμένοι, προοδευτικοί και ήθελαν τον εκσυγχρονισμό της πόλης. Φυσικά υπήρχαν και φτωχοί που κατοικούσαν σε φτωχογειτονιές.

Με την αρμενική γενοκτονία το 1915 η Θεσσαλονίκη γεμίζει με πρόσφυγες.

Το 1919-1923 οι Αρμένιοι της πόλης γίνονται 10.000, αριθμός που αργότερα μειώνεται και το 1929 φτάνει 6500.

Μετά το 1946 πολλοί έφυγαν για τη Σοβιετική Αρμενία και τελικά σήμερα αριθμούν γύρω στα 1500 άτομα.

Κέντρο της κοινότητας τους η Αρμενική Εκκλησία της Παναγίας.

ΣΛΑΒΟΙ

Οι Σλάβοι συνδέονται με τη Θεσσαλονίκη από την εποχή του 9ου αι όταν ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος επινόησαν το σλαβικό αλφάβητο.

Για τους Σλάβους η Θεσσαλονίκη ήταν πολυπόθητη και πολλές φορές προσπάθησαν με επιδρομές και πολιορκίες να την κατακτήσουν.

Η πλειονότητα των Σλάβων στην πόλη ήταν Βούλγαροι, 10500 άτομα το 1911 που μειώθηκαν σε 6236 με την απελευθέρωση. Υπήρχε μια μικρή κοινότητα Σέρβων περίπου 1500 άτομα και Ρώσοι λίγοι.

Οι Ρουμάνοι, κυρίως διπλωμάτες και εκπαιδευτικοί ίδρυσαν προξενείο και 4 εκπαιδευτικά ιδρύματα με απώτερο σκοπό τον προσηλυτισμό των Ελλήνων Βλάχων των οποίων η διάλεκτος είχε συνάφεια με τα ρουμάνικα.

Ελάχιστα ίχνη αυτών των κοινοτήτων έχουν απομείνει

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στις αρχές του 20ου αιώνα η Θεσσαλονίκη δέχεται σταδιακά έναν τεράστιο αριθμό προσφύγων από τη Θράκη ,τον Πόντο,τη Μ.Ασία. Σε αυτούς προστίθενται και οι ανταλλάξιμοι μετά το 1922.

Η Θεσσαλονίκη είναι κατεστραμμένη από τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917, η έλευση των ξεριζωμένων προσφύγων δημιουργεί τεράστιο οικιστικό πρόβλημα. Στην αρχή στεγάζονται σε πρόχειρους καταυλισμούς και όπου υπήρχε διαθέσιμο κτίριο. Ναοί, νοσοκομεία, σχολεία γεμίζουν απ εξαθλιωμένους , ταλαιπωρημένους ανθρώπους.

Μετά την αποχώρηση των Οθωμανών οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στα εγκαταλειμμένα τουρκικά σπίτια -κυρίως στην Άνω Πόλη- αλλά δημιουργήθηκαν και νέοι οικιστικοί σχηματισμοί περιμετρικά της πόλης, όπως στην Τούμπα και την Καλαμαριά αλλά και δυτικά στο Λεμπέτ(Σταυρούπολη) και το Χαρμάνκιοϊ (Κορδελιό), Κουκλουτζάς(Εύοσμος)κ.α

Η εικόνα και η ζωή στη Θεσσαλονίκη αλλάζει οριστικά με την ενσωμάτωση των περίπου 90.000 προσφύγων.

ΡΟΜΑ

Οι Ρομά αποτελούν μια ιδιαίτερη κοινότητα. Στον ελλαδικό χώρο υπάρχουν από τον 14ο αι. και στη Θεσσαλονίκη στα τέλη του 19ου ήταν περίπου 6000.

Η καταγωγή τους είναι η Β.Ινδία και ήταν νομάδες και στην Ελλάδα θεωρούνταν αλλοδαποί πολίτες από το 1929 ως το 1980.

Οι περισσότεροι σημερινοί Θεσσαλονικείς τσιγγάνοι είναι χριστιανοί, απόγονοι αυτών που εγκαταστάθηκαν στην πόλη με την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1923. Ήταν από την περιοχή της Κωνσταντινούπολης, της Αν. Θράκης αλλά μαζί τους πέρασαν κρυφά και μουσουλμάνοι κυρίως από την περιοχή της Σμύρνης.

Στη Θεσσαλονίκη εγκαταστάθηκαν κυρίως στην περιοχή του Δενδροποτάμου αλλά και σε περιοχές πέριξ της πόλης όπως κοντά στα τείχη της Άνω Πόλης και αργότερα στη Μενεμένη, την Ξηροκρήνη, το Κορδελιό. Σε κάποιους οικισμούς οι συνθήκες διαβίωσης είναι δύσκολες.

Η γλώσσα τους είναι η ρομανί που είναι μόνο προφορική και είναι επηρεασμένη από τις διάφορες περιοχές που οι τσιγγάνοι εγκαταστάθηκαν.

Η κοινότητα σήμερα στη Θεσσαλονίκη αριθμεί περίπου 20000 άτομα

